

Кропивницький М.О.

кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ ПОЛЕМІКИ ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ КОНЦЕПЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ: МЕТОДОЛОГІЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

У статті розглядаються результати концептуалізації наукової дискусії щодо співвідношення концепцій соціального забезпечення й соціального захисту в галузевій науці, з урахуванням положень і тенденцій розвитку національного соціального законодавства. Особливо актуальним це питання є саме для України з огляду на те, що за умов повномасштабної війни функціонування системи соціального захисту загалом і соціального забезпечення зокрема стає проблематичним, а перед населенням, яке перебуває у кризових ситуаціях і залишається без належної підтримки з боку держави, постає питання щодо здатності їх держави вважатися соціальною, а також такою, що не лише ефективно збирає податки й інші обов'язкові збори, але справедливо, ефективно й добросовісно перерозподіляє їх на благо суспільства.

Підкреслено, що в науковій літературі виокремилися три концептуальні підходи до співвідношення зазначених понять: 1) тотожності; 2) розмежуванні на тій основі, що соціальне забезпечення пов'язане з матеріальним забезпеченням громадян, натомість соціальний захист первісно визначає необхідність захисту порушеного права; 3) «вужчості» поняття «соціального забезпечення» за змістом і сутністю порівняно з поняттям «соціального захисту»: поняття «соціальний захист», окрім соціального забезпечення, охоплює також інші соціальні права. Соціальне забезпечення прийнято розуміти як комплекс заходів, охоплених національною системою соціального захисту, які плануються і систематично реалізуються для забезпечення базового (такого, що вважається гідним людини загалом) рівня життя для всіх членів суспільства, відтак – на зменшення нерівності шляхом перерозподілу ресурсів і сприяння соціальній солідарності населення та самої держави. Під соціальним захистом розуміють комплекс заходів і засобів організаційно-правового та соціально-економічного характеру, які здійснюються публічними та/або приватними суб'єктами, щодо забезпечення соціально безпечного існування людини як найвищої соціальної цінності та невід'ємного елемента суспільного буття, шляхом запобігання, зменшення або усунення соціальних ризиків, а також задоволення потреб людини у соціальній сфері.

Дійшли висновку, що, по-перше, концепція соціального захисту, на основі якої функціонує сучасна соціальна держава, еволюціонувала з концепції соціального забезпечення; по-друге, в рамках сучасної доктрини соціального права України соціальний захист і соціальне забезпечення – тісно переплетені концепції, які діють у синергії для сприяння добробуту та безпеки людей, співвідносячись як ціле (захист) та частка (забезпечення), адже соціальний захист слугує всеосяжною структурою, що охоплює різноманітні виміри соціального добробуту людини (груп людей), зокрема й соціальне забезпечення.

Ключові слова: соціальна інтеграція, позабюджетні фонди, прожитковий мінімум, соціальне страхування, соціальні гарантії держави.

Постановка проблеми. Поняття «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» не мають офіційного визначення в українському національному законодавстві, водночас не існує єдиного нормативно-правового акту, що регулював би всі аспекти соціального захисту. Натомість ст. 46 Конституції України визначено, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимча-

сової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Передбачені в цій статті заходи соціального захисту, хоч і подібні до соціального забезпечення, але передбачають, зокрема, компенсаційні виплати, відшкодування, поновлення прав та інші соціальні гарантії, які можуть визначатися нормами не тільки права соціального забезпечення,

а й інших галузей права – цивільного, адміністративного, фінансового, трудового тощо. Власне, закріплення в ст. 46 Основного Закону ширшого змісту поняття «соціального захисту» порівняно з «соціальним забезпеченням» кореспондує із загальним підходом у правовому полі ЄС, в якому ще в 1998 р. у рамках Європейського форуму ЄС в Брюсселі був запропонований широкий підхід до розуміння «соціального захисту», що охоплював би не лише соціальне забезпечення, а й соціальну інтеграцію, надання соціальних послуг, здобуття освіти, охорони здоров'я, житлову політику тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслений у статті проблематиці фрагментарно чи доволі ґрунтовно присвячували свої праці українські теоретики-правознавці Н. Б. Болотіна, З. С. Варналія, І. О. Горбань, О. В. Епель, М. М. Клемпарський, В. Г. Костенко, О. В. Насібова, С. М. Синчук, Б. І. Сташків, М. І. Тимофєєва, С. О. Устинов та ін., водночас динаміка розвитку суспільних відносин і соціального законодавства не залишає сумнівів у доречності подальшого наукового осмислення результатів полеміки щодо співвідношення концепцій соціального забезпечення й соціального захисту.

Постановка завдання. Метою цієї статті є спроба вирішення окресленої в науковій літературі [12, с.с. 31–32, 33] термінологічної неоднозначності у співвідношенні понять «соціальне забезпечення» та «соціальний захист» на рівні Конституції України (та релевантних їм однойменних концепцій), яка сприяла виокремленню трьох концептуальних підходів до співвідношення зазначених понять: 1) тотожності; 2) розмежуванні на тій основі, що соціальне забезпечення пов'язане з матеріальним забезпеченням громадян, натомість соціальний захист первісно визначає необхідність захисту порушеного права; 3) «вужчості» поняття «соціального забезпечення» за змістом і сутністю порівняно з поняттям «соціального захисту»: поняття «соціальний захист», окрім соціального забезпечення, охоплює також інші соціальні права.

Виклад основного матеріалу. Для визначення сутності поняття «соціальне забезпечення» та сфери, яку вказане поняття охоплює, необхідно проаналізувати як нормативно-правову базу, так і теоретичні напрацювання у сфері соціального забезпечення. Як правова категорія соціальне забезпечення розглядається у двох аспектах: 1) суспільні відносини щодо матеріального забезпечення та соціальної підтримки громадян;

2) галузь права, що регулює відповідну сферу суспільних відносин визначеним методом правового регулювання. Соціальне забезпечення є способом перерозподілу національного доходу з метою забезпечення певних стандартів життя кожної людини в умовах дії соціальних ризиків. Оксфордський словник містить таку дефініцію: «грошова допомога від держави для людей без доходів чи з неадекватними доходами» («monetary assistance from the state for people with an inadequate or no income») [18].

Поліаспектність поняття соціального забезпечення спричинилася до розгляду таких його значень, як: 1) суспільно-історичний тип матеріального забезпечення людей у старості й непрацездатних; 2) форма розподільчих відносин; 3) предмет соціальної політики; 4) самостійна функція держави; 5) правова форма матеріального забезпечення осіб, що мають соціально-правові підстави для подібного забезпечення; 6) форма опосередкованого стимулювання активної участі громадян в соціоекономічну суспільному житті; 7) вагоме соціально-економічне право громадян; 8) галузь права тощо. Н. Б. Болотіна під соціальним забезпеченням розуміє організаційно-правову діяльність держави щодо матеріального забезпечення, соціального утримання, обслуговування, надання медичної допомоги за рахунок спеціально створених фінансових джерел осіб, які зазнали соціального ризику, внаслідок якого втратили здоров'я та/або засоби до існування і не можуть матеріально забезпечити себе та своїх утриманців [1, с. 38]. У фаховій літературі соціальне забезпечення також розглядають як сукупність економічних, правових і організаційних заходів, спрямованих на надання громадянам тих чи інших засобів до існування при настанні соціально значимих обставин на умовах, передбачених нормами права, з метою підтримки їх матеріального і соціального стану на рівні, не меншому від офіційного прожиткового мінімуму коштом спеціально створених для цього джерел фінансування (позабюджетні, державні й недержавні кошти) [14, с. 68]; форму розподілу матеріальних благ з метою задоволення життєво необхідних індивідуальних потреб громадян при настанні соціального ризику, тобто подій в житті людей, за яких виникає небезпека втрати матеріальних засобів для забезпечення їх першочергових потреб, необхідних для збереження і відтворення повноцінного життя як членів суспільства, за рахунок спеціальних соціальних фондів або за рахунок бюджетів різних рівнів [17, с. 37].

Закріплення терміну «соціальне забезпечення» в глобальній міжнародній практиці спостерігаємо із 1970-х років, воно вважається загальноновизнаним. Цей же термін було використано в Доповіді «XXI століття: розвиток соціального забезпечення» Міжнародної організації праці (“Into the 21st Century: The Development of Social Security”). Одним із критеріальних щодо розуміння змісту концепту «соціальне забезпечення» джерел міжнародного права є Конвенція МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення. Сфера соціального забезпечення, відповідно до її норм, охоплює медичну допомогу, допомогу на випадок безробіття, пенсійного віку, трудового каліцтва або професійного захворювання, інвалідності, втрати годувальника, в зв’язку з вагітністю і пологами, сімейні допомоги. У 1989 р. в Страсбурзі держави-члени Європейського Союзу підписали Європейську хартію про основні соціальні права трудящих, згідно зі ст. 10 якої громадяни, що працюють, мають право на адекватний до одержаного доходу соціальний захист та соціальне забезпечення у випадку втрати заробітку, що настає в результаті соціального ризику; непрацюючі громадяни, які не мають засобів до існування, мають право на соціальну допомогу в розмірі прожиткового мінімуму.

Різноманіття теоретичних дискусій щодо поняття соціального забезпечення зумовлене суб’єктивним розумінням науковцями соціально-економічних явищ та інститутів, які охоплюють предмет дослідження, відповідно, поняття «соціальне забезпечення» не отримало остаточної, єдиної й уніфікованої за змістом дефініції [12, с. 17]. До цього ж визначення комплексу таких заходів забезпечення соціальної безпеки особи (групи осіб) не міститься у чинному законодавстві. Натомість у науковій літературі спостерігається різноманіття підходів до тлумачення сутнісного змісту соціального забезпечення, що, на думку В. Г. Костенко, зумовлено «багатоаспектністю категорії, зміст якої (окрім надання необхідного обсягу забезпечення у разі настання соціального ризику) розкривається також у взаємозв’язку з іншими ознаками, які впливають на ступінь соціальної захищеності» [5, с. 165]. Утім, такий стан справ виникає переважно через те, що вчені не розмежовують поняття «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» (навіть тоді, коли вчені розмежовують ці поняття, вони стверджують, що «не буде помилкою до законодавчого тлумачення вищезазначених термінів, використовувати ці терміни як синоніми» [16, с. 94]), а саме тлумачать: соціаль-

ний захист, наповнюючи його змістом соціального забезпечення (невиправдане обмеження змісту цього комплексу заходів, що впливає на обмеженість розуміння соціально-правового потенціалу захисту); соціальне забезпечення, як соціальний захист (невиправдане розширення змісту забезпечення, що наповнює відповідний комплекс заходів невластивими їм характеристиками).

Цілком слушною є позиція М. М. Клемпарського, згідно з якою «соціальне забезпечення є складовою частиною соціального захисту, але це в жодному разі не применшує його значення» [4, с. 92]. Йдеться про те, що соціальне забезпечення передбачає широкий спектр ініціатив, спрямованих на вирівнювання соціального становища усіх тих, хто знаходиться в групі ризику, порівняно з рештою населення. У цьому контексті соціальне забезпечення об’єктивується як спеціалізована галузь державної політики, зосередженої на матеріальному забезпеченні окремих соціально вразливих сегментів населення. Означена допомога (фінансування) здійснюється різноманітними каналами, серед яких державні й місцеві бюджети, позабюджетні фонди й ін. Реалізація цих стратегій відбувається у відповідь на ситуації, які держава на поточному етапі суспільної еволюції визначає соціально значущими, а саме такими, що можуть призвести до зменшення або повної втрати заробітку, що призведе до зубожіння особи [2, с. 44]. Отже, соціальне забезпечення – комплекс заходів, охоплених національною системою соціального захисту, які плануються і систематично реалізуються для забезпечення базового (такого, що вважається гідним людини загалом) рівня життя для всіх членів суспільства, відтак – на зменшення нерівності шляхом перерозподілу ресурсів і сприяння соціальній солідарності населення та самої держави [3, с. 21–22].

З переходом від командно-адміністративної до ринкової економіки на зміну поняттю «соціальне забезпечення», яким у радянський період позначали сукупність державних заходів, пов’язаних із забезпеченням громадян у старості та в разі непрацездатності, з піклуванням про дітей, з медичним обслуговуванням і лікуванням, прийшло поняття «соціальний захист» [15, с. 170]. Соціальний – життєво необхідний, життєво важливий для існування конкретної людини або соціуму загалом; слово «захист» (у розумінні «protection») має кілька варіантів трактування: 1) захист означає дію, пов’язану з охороною, підтримкою, заступництвом, запобіганням порушенням прав; 2) захист – місце, укриття, притулок, де можна сховатися від

будь-чого; 3) захист – пристрій, захід, спосіб для забезпечення життя, роботи, нормального функціонування [6, с. 36].

Отже, з метою реалізації соціальної функції будь-яка держава, що вважається соціальною, створює систему соціального захисту. Функціонування цієї системи повинно сприяти створенню й забезпеченню умов соціально безпечного буття верств населення, що вважаються соціально вразливими. За умов сучасних глобалізаційних та інших викликів системи соціального захисту багатьох держав не завжди спроможні виконувати свої завдання, тому перед населенням, яке перебуває у кризових ситуаціях і залишається без належної підтримки з боку держави, постає питання щодо її здатності вважатися соціальною й такою, що не лише ефективно збирає податки й інші обов'язкові збори, але й справедливо, ефективно й добросовісно перерозподіляє їх на благо суспільства. Особливо актуальним це питання є наразі для України, в якій функціонування системи соціального захисту ускладнюється різноманітними соціально-правовими, соціально-економічними та іншими проблемами, що впливають з умов повномасштабної війни на території держави, закономірним результатом якої є те, що в окремих громадах не можуть задовольнятися навіть базові соціальні потреби вразливих верств населення, що неприпустимо в соціальній і правовій державі, яка тим паче намагається задовольнити євроінтеграційні прагнення народу й взяла на себе міжнародно-правові зобов'язання щодо забезпечення соціальної безпеки населення. Крім того, ефективне функціонування системи соціального захисту гальмує відсутність комплексної концептуально-стратегічної основи, а також неналежного рівня нормативно-правового забезпечення, хоча протягом останнього часу Кабінет міністрів України фрагментарно робив спроби вирішити ці проблеми.

Соціальний захист прийнято вважати одним із найбільших досягнень цивілізаційного розвитку людства, сформованим як особливий інститут держави вже в епоху індустріалізації (хоча фрагментарно проявлявся вже в античні часи) [21], відповідно, універсальність соціального захисту, вирішальна роль держави в його запровадженні, забезпеченні й розвитку призвели до того, що така держава поступово трансформувалася в соціальну державу [19].

На рівні Регламенту Європейського Парламенту і Ради № 458/2007 від 25 квітня 2007 р. поняття «соціальний захист» пов'язується з «усіма

інтервенціями публічних чи приватних організацій, спрямованих на те, щоб звільнити домогосподарства та фізичних осіб від тягаря, зумовленого визначеними видами ризиків або потреб, за умови відсутності одночасних взаємних або індивідуальних домовленостей» [20]; невичерпний перелік відповідних ризиків (потреб), спроможних обумовити необхідність у заходах соціального захисту, переважно охоплює захворювання та/або медичне обслуговування, інвалідність, похилий вік, втрату годувальника, сім'ю/дітей, безробіття, житло, соціальну ізоляцію.

У п. 3 Порядку, затвердженому постановою Правління Пенсійного фонду України від 3 березня 2021 р. № 8-1 [8] йдеться про те, що соціальним захистом є «забезпечення інституціями соціального захисту соціальних виплат, пільг, послуг, заходів та інших гарантій, передбачених для громадян законодавством, за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством». Також у актах чинного законодавства містяться визначення соціального захисту, спрямованого на забезпечення соціальної безпеки окремих верств населення. Наприклад, у ч. 3 ст. 1 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 р. [9] міститься визначення поняття «соціальний захист дітей», у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 р. [11] – «соціальний захист військовослужбовців». Сутнісний зміст соціального захисту осіб з інвалідністю фрагментарно розкривається у ст. 4 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21.03.1991 р. [10], а в п. 21 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. [7] наявне визначення поняття «соціальний захист у разі настання безробіття».

Із наведених нормативних підходів можна висувати, що соціальним захистом є комплекс заходів і засобів організаційно-правового та соціально-економічного характеру, які здійснюються публічними та/або приватними суб'єктами, щодо забезпечення соціально безпечного існування людини як найвищої соціальної цінності та невід'ємного елемента суспільного буття, шляхом запобігання, зменшення або усунення соціальних ризиків, а також задоволення потреб людини у соціальній сфері [3, с. 19].

Система соціального захисту в Україні є диференційованою і складається з трьох рівнів: 1) базовий набір соціальних прав, послуг, можливостей для всього населення – мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум, доступ до основних медичних послуг; 2) обов'язкове соціальне страхування для забезпечення гарантованого доходу; 3) добровільне страхування, яким можуть скористатися лише особи й домогосподарства з достатнім рівнем доходу. Структура соціального захисту в Україні складається з таких компонентів: 1) соціальне забезпечення – бюджетна допомога певним категоріям населення; 2) соціальне страхування – допомога позабюджетних структур для нейтралізації страхових випадків; 3) соціальні гарантії держави – бюджетне фінансування підприємств з метою компенсації недоотриманих доходів; 4) соціальна допомога [13, с. 82, 97].

Висновки. Отже, на підставі розгляду й аналізу досліджуваного матеріалу можемо висунути наступне. По-перше, концепція соціального захисту, на основі якої функціонує сучасна соці-

альна держава, еволюціонувала з концепції соціального забезпечення. По-друге, в рамках сучасної доктрини соціального права України соціальний захист і соціальне забезпечення – тісно переплетені концепції, які діють у синергії для сприяння добробуту та безпеки людей, співвідносячись як ціле (захист) та частка (забезпечення), адже соціальний захист слугує всеосяжною структурою, що охоплює різноманітні виміри соціального добробуту людини (груп людей), зокрема й соціальне забезпечення; соціальне забезпечення є елементом національної системи соціального захисту, який безпосередньо стосується підтримки (насамперед, матеріальної) людини, яка перебуває у складній життєвій ситуації, характеризується особливими потребами в соціальній сфері, ігнорування яких загострить рівень її соціальної вразливості. Водночас соціальний захист (отже, й соціальне забезпечення) – невід'ємний складовий елемент справедливого й інклюзивного суспільства, що є ключовою умовою сталого розвитку суспільства.

Список літератури:

1. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблеми термінів і понять. *Право України*. 2000. № 4. С. 35–39.
2. Горбань І. О. Визначення сутності та співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Державне управління. 2014. Т. 239.
3. Епель О. В. Система соціального захисту в Україні як чинник формування соціальної держави: стан, проблеми та стратегія розвитку: монографія. К.: Видавництво Людмила, 2023. 196 с. Бібліогр.: с. 139–186.
4. Клемпарський М. М. Співвідношення термінів соціальний захист та соціальне забезпечення в законодавстві України. *Право і безпека*. 2003. № 2.
5. Костенко В. Г. Поняття соціального забезпечення суддів. *Соціальне право*. 2020. № 1.
6. Насібова О. В. Теоретичні спекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 35–40.
7. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 63. Ст. 2565.
8. Про затвердження Порядку проведення експериментального проекту з реалізації функціоналів першої черги Єдиної інформаційної системи соціальної сфери: Постанова Правління Пенсійного фонду України від 03.03.2021 № 8-1. *Офіційний вісник України*. 2021. № 23. Ст. 1104.
9. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.
10. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XI. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252.
11. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 190.
12. Синчук С. М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 422 с.
13. Соціальна безпека людини в умовах війни: монографія. За ред. Варналія З. С. К.: Знання України, 2023. 270 [1] с., 8 с. іл.
14. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навчальний посібник. Чернігів: ПАТ «ПВК “Десна”», 2016. 692 с.
15. Тимофєєва М. І. Сутність соціального захисту населення. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2016. № 6(30). С. 169–174.

16. Устинов С. О. Співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» в законодавстві України. Юридична наука і практика. 2011. № 2.
17. Флорескул Н. Система соціального захисту населення як чинник формування соціальної держави. Вісник КНТЕУ. 2009. № 2. С. 34–46.
18. “Definition – Social Security”, Oxford Dictionaries (online). URL: https://en.oxforddictionaries.com/definition/social_security (дата звернення: 03.01.2019).
19. Golinowska S. Przyszłość państwa opiekuńczego i systemu zabezpieczenia społecznego. Polityka Społeczna. 2005. № 11–12. S. 1.
20. On the European system of integrated social protection statistics: Regulation (EC) № 458/2007 of the European Parliament and of the Council of 25.04.2007. *Official Journal of the European Union*. 2007. L. 113. P. 182–187.
21. Stiker H. J. Vieillesse, pauvreté et handicap dans l’histoire. *Revue d’histoire de la protection sociale*. 2015. № 1. P. 132–144.

Kropyvnytskyi M.O. ON THE ISSUE OF THE POLEMIC REGARDING THE CORRELATION OF THE CONCEPTS OF SOCIAL SECURITY AND SOCIAL PROTECTION: METHODOLOGICAL OBSERVATIONS

The article examines the results of the conceptualization of the scientific discussion regarding the connection between the concepts of social security and social protection in branch science, taking into account the provisions and development trends of national social legislation. This issue is especially relevant for Ukraine, considering that under the conditions of full-scale war the functioning of social protection system in general and social security in particular becomes problematic, and the question arises before the population (which is in crisis situations and remains without adequate support from the state) about the ability of their state to be considered social, as well as one that not only effectively collects taxes and other mandatory fees, but also fairly, efficiently and virtuously redistributes them for the benefit of society.

It is emphasized that in the scientific literature three conceptual approaches to the connection of these concepts are distinguished: 1) identity; 2) distinction on the basis that social security is related to the material security of citizens, instead, social protection primarily determines the need to protect the violated right; 3) the “narrowness” of the concept of social security in terms of content and essence compared to the concept of “social protection”: the concept of “social protection”, in addition to social security, also covers other social rights. Social security is understood as a set of measures covered by the national system of social protection which are planned and systematically implemented to ensure a basic (such as is considered worthy of a person in general) standard of living for all members of society, therefore – to reduce inequality by redistributing resources and promoting social solidarity of the population and the state itself. Social protection is understood as a set of measures and means (of an organizational, legal and socio-economic nature) carried out by public and/or private entities regarding ensuring the socially safe existence of a person as a highest social value and an integral element of social existence by preventing, reducing or eliminating social risks as well as meeting human needs in the social sphere.

It is concluded, that, firstly, the concept of social protection, on the basis of which the modern social state functions, evolved from the concept of social security; secondly, social protection and social security are closely intertwined concepts within the framework of the modern doctrine of social law of Ukraine which act in synergy to promote the well-being and security of people, relating as whole (protection) and part (security) because social protection serves as a comprehensive structure that covers various aspects of social welfare of people (groups of people), including social security.

Key words: social integration, extrabudgetary funds, living wage, social insurance, state social guarantees.